

TALLINNA
TERVISHOIU
KÕRGKOOI

TUHUD, TUTIKUD JA TRUMLID

**Mälestuskillud
Tallinna Meditsiinikoolist
1960. aastate lõpus**

URVE KAASIK-AASLAV

30th Triennial
Midwives: Improving Women's Health

Vchod 2

Entrance 2

TALLINNA
TERVISHOIU
KÕRGGKOO

TUHUD, TUTIKUD JA TRUMLID

**Mälestuskillud
Tallinna Meditsinikoolist
1960. aastate lõpus**

Urve Kaasik-Aaslav

Tallinn 2020

Tuhud, tutikud ja trumlid

© Urve Kaasik-Aaslav

Fotod: erakogu

Väljaandja Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

ISBN 978-9916-4-0106-4

Trükk: Joon OÜ

Eessõna

Pühendan selle kirjutise Tallinna Meditsiinikooli/ Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli 80. aastapäevale ja kõigile, kes on olnud koolieluga seotud.

See on tõsielu sündmustel põhinev humoorikas stiilis tagasivaade ajale, kui aastatel 1967–1970 pühendusin eriala omandamisele Tallinna Meditsiinikoolis, mis päädis tolleaegse diplomi järgi akušööri ehk ämmaemanda kutse omandamisega.

Kirjatööga avaldan austust tollastele õppejõududele, kes isiksustena püsivad meeles siiani ja keda alati tänutundega meenutatakse, kuna nad n-ö puistasid esimese tera, et nende õpilased saaksid viljakal pinnasel areneda ja uusi suundi seada.

Püüdsin mõttes taaselustada mineviku elamused, mis tipnesid mitmete koolielus osalenud kaasõppijatega, erinevate ettevõtmiste ja sündmustega. Kirjutamisel valisin välja eripalgelised mälupeidid, et neid kirja panna kokkukogutud mälestuskildudena, kandes endas ajajärgule vastavat sõnumit ja ka ajastu vaimu.

Kaasaja inimene ei malda lugeda pikki tekste, seetõttu püüdsin kirjatükki esitada vabamas vormis, riimilise lahendusena arvestades teksti häälikute kooskõla, et hõlbustada lugemist.

Lahedat kaasaalamist!

Lugupidamisega
üle neljakümne aasta kooliga seotud

Urve Kaasik-Aaslav (Saag)

ämmaemanda õppekava

tervishariduse keskus

Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

Kui eksamid* said ära tehtud,
mis sisseastujaile ette nähtud,
siis pääsesime meditsiinikooli,
et täita oma õpisoovi.
Vastu võeti neljal erialal,
farmatseudi, hambatehniku,
õe ja ämmaemanda õppekaval.
Mis sest, et koolil maja polnud,
allüürnikuks sai Räägu** oldud.
See oli „Pisipeda“ *** hoone,
meil õppetöö käis õhtu poole.
Avaaktus toimus kooli saalis,
direktor tervitas ja õnne soovis.
Teil valik tehtud väga õige,
ei enam mingit kõrvalpõiget.
Klassijuhataja on rühmal toeks,
meil väljalangus pole moeks.
Kui on kindel õpihuvi,
partei ja valitsus ka meie tugi.
Kuigi süda rahutu ja ärev,
uus algus töötas tulla põnev.

*Meditsiinikooli sisseastumiseksamid 1960. aastatel: keemia, bioloogia, eesti keele kirjand.

**Räägu – Räägu tänav 49 asus Tallinna Pedagoogiline Kool (1966–1986).

***Pisipeda – Tallinna Pedagoogiline Kool (1966–1986). Tallinna Ülikooli Pedagoogiline Seminar (2012. aastast). Rahvasuus on seminar kandnud „Pisipeda“ nime.

Ei enam vastumeelset keskkooli,
suhtlemine hoopis teistmoodi.
Olime kui ühtne pere,
kõik tundus uudne, põnev, ere.
Õppetöö päeva teisel poolel,
hommik „Pisipeda“ hoolet.
Meile selgitati distsipliini,
õppetööst ei tohi hiili.
Kooli nõue kanda vormi,
vältigem emotsiooni tormi.
Koolis sport on tähtsal kohal.
kehaline kasvatus on iga nädal.
Klassijuhatajaks tore mees,
kes ikka seisis meie eest.
Anatoomiat ta meile andis,
valget kitlit seljas kandis.
Meie jaoks kui vaimne isa,
kasvatuses nõudlik, visa.
Meie sisekaemust muutis,
oskuslikult seda suutis.
Temast kiirgus päiksepaistet,
ausus-õiglustunde kaitset.
Ta meid julgustas ja kiitis,
ühtseks kollektiiviks liitis.

Vahel elu polnud pealpool pilvi,
sekeldusi tuli ilmsiks.
Mees jäi kannatlikuks, rahulikuks,
järjekindlalt nõudlikuks.

Kommunistlik partei valitses riiki ja rahvast,
juhtis koolikorraldust ja tervishoidu,
kuid valitsusel polnud rahva poolehoidu.
Määrustes kirjas, mida haiglates teha,
inimene ei tohtinud hallata oma keha.
Õppejõududeks olid arstid-pedagoogid,
kes haiglates tööl ja õhtuti koolis.
Loengutes domineerisid haigused, ravi,
kuidas osutada arstile vajalikku abi?
Ühiskonna aineid oli õppekavas palju,
nende üle „visati“ kelmikaid nalju.
Marksi ja Engelsi teoseid tuli tunda,
seminaris referaate ette kanda.
Füsioloogias õppisime settereaktsiooni,
selleks tuli üksteisel võtta vereproovi.
Visuaalis sai jälgida konna vereringet,
mis vaatlejaile pakkus paljugi pinget.
Sisehaigustes paigaldasime elektroode,
kuulatlesime haigetel südametoone.
Auskulteerisime kopsude hingamiskahinaid,
segi ajades ruumis toimuvaid sahinaid.
Ravimite annuseid tuli õppida pähe
ja neid ei olnud sugugi vähe.
Desmurgias harjutasime Deso'd*,
Velpeau'd**, Hippokratese mütsi***,
kui sidemete rullid käisid käes risti-rästi.
Täppisteadusena naise vaagnat tuli tunda,
kiirelt osata sünnitusel abi anda.
Mida sündinud lapsega edasi teha,
kas margansovka lahuses pesta ta keha?
Selgus, pärast last sünnib midagi veel?
Päramised väljapääsu poole on teel.

*Alfred-Armand-Louis-Marie Velpeau (1795–1867) prantsuse anatoom ja kirurg. Velpeau järgi õlavöötme side. **Deso side – sidet nimetatakse 18. sajandil elanud Prantsuse kirurgi järgi. Kasutatakse jäseme immobiliseerimiseks õlavigastuse murdumise korral. ***Hippokratese müts – peaside.

Loengutel kõigest konspektid tulid luua,
kirjutades põhitõed selgelt välja tuua.
Arvestustel teadmised ette kanda,
põhjuseta puudumistest aru anda.

Sügiseti käisime maarajoonis,
saagikoristusel abiks šefluskolhoosis*.
Sovhoosid, kolhoosid kindluse kantsid,
rahvamajanduses tooni andsid.
Traktor ees ja meie järel,
kartuleid korjamas vagude vahel.
Pühapäevad olid töödest vabad,
üht-teist toimus siis rahvamajas.
Kultuuritöö paigas, ansambelgi loodud.
Estonia klaver lavale toodud.
Lüpsjate fotod seinale kantud,
tööeesrindlaste staatus neile antud.
Kogesime lähemalt kolhoosi elu,
osa saime ka kohalikust melust.
Mõnigi traktorist me tähelepanu noolis,
vilkalt peikaks saada proovis.
Segane jutt lõppes äkitselt ära,
kui kohalik pruut seisis selja taga...
Maatöö koolile vaheldust pakkus,
kuigi selg haige, käed rakkus.
Maakas olla vahetevahel,
tundus meile üpriski lahe.

*Šefluskolhoos – nõukogude ajal linnaelanike abi kolhoosidele ja sovhoosidele hooajatöödel.

Praktika juhendaja põetust andis,
uhket karmust endas kandis.
Eesmärgiks õpetuste täiuslikkus,
püsivus ja väsimatus.
Õppijaisse rangelt suhtus,
õpetas, mis mustus, puhtus.
Kui segi läksid steriilsusreeglid,
kuhu pandud puhtad peeglid?
Kas sobilik on küünte pikkus,
kas küünelakk neid katma rikkund?
Kui kittel polnud küllalt valge,
mütsi alt tukk vajus palge,
käsi värisedes süstalt täitis,
siis kuulma pidid kurja väitmist.
Voodeid tuli kohendada,
voodipesu vahetada,
Raskeid haigeid päevas sööta.
Ööpäevased diureesid mõõta.
Tutikuid tuli keerutada,
sõrme vahel veeretada.
Trumlid nendega siis täita,
autoklaavi* kärul sõita.
Praktika käis hirmu tundes,
eksimusi ei antud andeks.
Kõike kohe teadma pidi,
muidu pahandused ligi.

Steriilsusreeglite ranget täitmist nõudsid
juhendajad-õed,
tänu millele meelde jäid anti- ja aseptika
põhitõed.

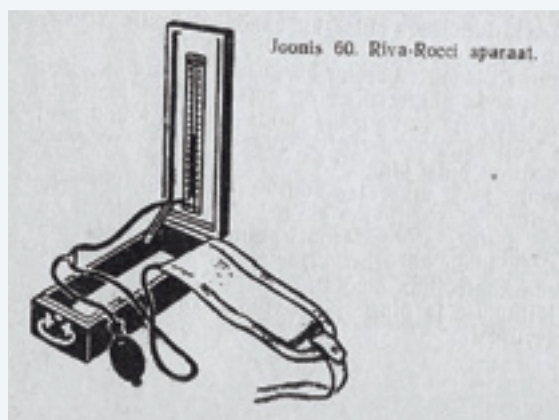
*Meditsiiniline autoklaav – seade, mis kasutab auru 134° C juures, et sterili-
seerida seadmed ja muid esemeid. See tähendab, et kõik bakterid, viirused,
seened ja eosed on inaktiveeritud.

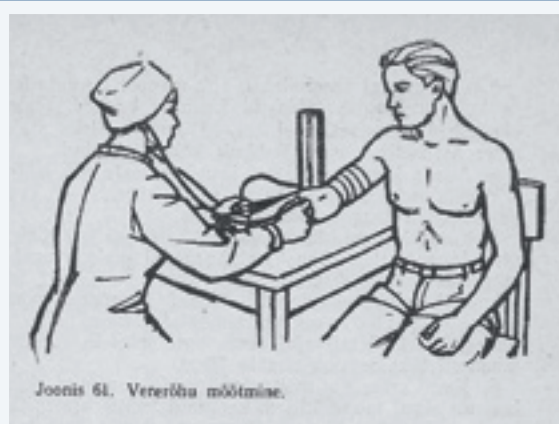
Praktika erinevates haiglates,
vastavalt graafikule osakondades.
Praktika ja töö paralleelselt,
kõike tegime rõõmsameelselt.
Päeva alguses valve üle anti,
„Pjätiminutka“** info edasi kanti.
Saime teada, kes saabus, lahkus,
mis ööpäeva jooksul juhtus?
Palatiõe kohuseid täitsime,
ravimeid haigetele jagasime.
Haiged käisid meilt küsimas,
ravimite nimesid uurimas,
mis tabletid väikesed, sinised,
kogu päeva muudavad uniseks?
Miks ma neid neelama pean?
Sa koolis ju õpid ja tead.
Haiged suhtlemist nõudsid,
palju meilt küsida tahtsid.
Meeldis kui paranemist kiitsid,
nendega pisut aega veetsid.
Haigeid õpetasime
mao, duodeenumi sonde neelama,
selleks rahulikult läbi nina hingama.
Haigetele kupuklaase panime,
arsti korraldusi täitsime.
Siis ennelõunased protseduurid,
parenteraalsed süstid, tilkinfusioonid.
Seejärel sterilisaatoris** süstalde keetmine.
Haigete kehatemperatuuride mõõtmine.

*„Pjätiminutka“ – vene keelest „пять минут“, mida kasutati osakondades hommikuse valve üleandmise toimingu nimetusena.

**Sterilisaator – pisikute hävitamiseks kasutatav seade, steriliseerimisaparaat.

Joonis 60. Riva-Rocci aparaat.

Joonis 61. Vererõhu mõõtmine.

Joonis 34. Sõslla kokkuparemine pintssettide abil (1. etapp).

Läbi lugesime haiguslugude virnad,
arsti korraldused papkale kirja.
Laupäevakutelgi* innuga käisime,
haigla aknaid hoolsalt pesime.
Karmi tööelu rütmi kogesime.
Ka sanitari töid tegime,
teda siibritoas magamas nägime...

Tootmispraktika Tallinna
Vabariiklikus Haiglas,
praegune ITK on samas paigas.
Ranged olid antiseptika reeglid,
nende järgimisest ei pääsenud keegi.
Väljaspool sünnitusosakonda,
kahte kitlit seljas tuli kanda.

*Laupäevak – nõukogude ajal laupäevane hoogtööpäev.

Ämmaemanda töövahendiks stetoskoop,
mis kõhubeebilt teateid toob,
Kas loode liigutab, kasvab ja sööb,
kas ta süda õiges rütmis lööb?
Suureks abiks massiivne *Riva-Rocc*
ja vererõhust sai selge sottom.
Sünnitati kõik ühises ruumis,
naised koos justkui umbses puuris.
Käskude järgi ainult kindlas poosis,
määruskohaselt ja selili voodis.
Ämmaemandal, praktikandil palju tööd,
pikad päevad ja rasked ööd.
Pahandati ja oli häbi
kui praktikant eksis ja valesti tegi.
Sünnitustoas oli alati kiire.
Ajamõõt seadis kindlaid piire.
Otsus tuli teha silmapilk,
kas sulgeda oksütotsiini tilk?
Tuhude jõudlus väga hea,
naine sünnitamas õige pea
Teisel naisel avanemise lõpp,
juba paistab lapse juuksetutt.
Kolmas valust appi karjub...,
kuid sellega siis oldi harjund.
Mehed piilusid stressis ümber maja,
neil siseneda polnud luba.
Kui kookonis* laps lõpuks isale anti,
siis beebi uhkelt „Volgasse“ kanti.
Personalile šampust, lilli toodi,
ei olnud mingit korrupsiooni.

*Kookon – ümbritsev (kaitsev) moodustis või ese, ümbris, kest. Nõukogude ajal vastsündinu mähkimisviis.

Ühel maikuu päeval Tšaika* meid Vilniusesse viis, seal edasi sõit Kaunasesse kulges siis. Kaunas meid soojuse ja rohelisusega vastu võttis, meditsiinikoolide vaheline konverents aset leidis. Osalejad Baltikumist ja mujalt NSVL-ist** vennasvabariigid sõbralikult kokku viidud. Meid aktusel presiidiumisse istuma pandi, lillesülemid külalistele kätte anti. Parteid ja valitsust ülistavaid kõnesid peeti.

Lõunasöök toimus „Orbita“ restoranis, seejärel ettekanded Kaunase meditsiinikoolis. Minu ettekanne teemal „Embrüogenees“, hirm esineda venekeelse auditooriumi ees. Järgmisel päeval ekskursioon üheksandasse fronti, kus sõja ajal vange kinni peeti. Näidati mitmeid patriootlikke filme, lahingud, sõjakoledused silme ees. Õhtul restoranis maitseime rahvusroogi, ja nautisime Leedu folkloori. Järgmisel hommikul ekskursioon mööda linna skulptuuri- ja vitraaži muuseumisse võis minna. Õhtul bankett koolis koos kohalike noortega, esineda tuli pantomiimi numbritega. Demonstreerisime, kuidas sünnitust vastu võtta, meil õnnestus autasuks suupill*** saada.

*Tšaika – ENSV- aegne Tallinn-Riia-Vilnius-Minsk kiirrong.

**Nõukogude Liit (Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit ehk NSV Liit ehk NSVL) – aastatel 1922–1991 eksisteerinud sotsialistlik riik.

***Suupill – Leedu folkloori ansamblites kasutatav pill.

Hilisõhtul jalutasime Nerisi* kaldal,
ööbimispaika minna ei maldand.
Õö nii sume ja lõhnas ümberringi,
kaldapealsel aina jalutasime ringi.
Hommikul asjad kiiresti kokku panna,
aeg oli kodu poole teele minna.
Kooli juhtkond tuli meid saatma,
plaan peagi Tallinnas kokku saada.
Kodus võttis vastu vihmast märg Tallinn,
kodulinn siiski on kallimast kallim.

*Neris – Nemunase parem lisajõgi. Saab alguse Valgevenest Viciebski oblastist, voolab läbi Leedu ja suubub Kaunase linnas Nemunase jõkke.

Kätte jõudis tootmispraktika arvestus,
õppijaile oodatud, siiski väga kardetud.
Komisjoni esimeheks peaarsti asetäitja,
liikmeteks ülem-ämmaemand ja praktika juhendaja.
Piletid sisaldasid teoreetilisi teadmisi,
erialaseid praktilisi-manuaalseid oskusi.
Komisjoni liikmed laua taga istusid,
vastajaid kuulasid, toiminguid jälgisid,
Palju küsimusi esitas komisjoni esimees,
kelle emakeeleks, teadagi... vene keel.
Ta pingsalt vastaja tegevust uuris,
kes vaevu toimingut teha suutis.
Siiski heatahtlikult reageeris kaasa,
vangutades või noogutades peaga.
Värisedes tuli toiminguid teha,
nõel pintsettide vahelt kukkus maha,
seepeale tuttav *jolki-palki* kostis,
praktikant sterilisaatorist uut nõela otsis.
Ülem-ämmaemand rangelt vastajat jälgis,
soovitud vastus peanooguse pälvil.
Siis praktikapäevikud võeti ette,
need liikusid komisjonil käest kätte.
Uuriti, kas sissekanded korrektselt täidetud,
kas toimingud arvuliselt näidatud,
ravimid kirjutatud retsepti vormis,
kas märgitud toimeainete annused normis?
Praktika juhendaja avas „patupiibli“,
kes puudund, mis kuupäeval viilind,
eiranud haigla ja praktika distsipliini?
Kes juhendaja korraldusi pole täitnud,
kes sõnakuulmatult on käitunud?
Kes suitsupakki taskus kandnud,
inetule sõnapruugile voli andnud?

Ukse taga kuulasime, kõrvad kikkis.
Lõpphinde panek aega võttis.

Eksamiruumis käis äge vaidlus,
kuulda slaavi žargoon ning „taidlus“.
Kui matriklid* kätte saadi,
hinded siiski meelepärast laadi.
Täitumas olid meie soovid,
me peagi „valmis ämmamoorid“.

Meie kursaõde õnnest säras,
armeenia poissi armus ära.
Pea kihlasõrmust sõrmes kandis,
meile pulmakutseid andis.
Siis uhket pulmapidu peeti,
meid ühest restost teise veeti.
Pidu aina kogus hoogu.
toostid käisid ühtesoodu.
Äkki peikal lõppes raha,
asi tundus algselt paha.
Peika õigeid „nippe“ teadis,
end laval esinema seadis.
Rahvalikke laule peast ta teadis.
Laulud kõik armeenia keeles,
rahvas rökkas röömsast meelest.
Sõbrad tulid laulma appi,
kokku saadi rängalt „pappi“.
Nõnda tehti pulmabändi.
Orkester mängis diksiländi.
Äkki puhkes vali kära,
pruut kärmelt varastati ära.
Pulmavanem korra tagas,
pruut saab leitud, õnn on majas.
Peigmees pruudi üles leidis,
rahva sekka süles kandis.
Rahvas tantsis, palju laulis.
Mälestused pulmast kaunid.

*Matrikel – kõrgkoolis või gümnaasiumis õppija edasijõudmist kajastav õpinguraamat.

Kooli lõpp nii kiirelt tuli,
lõppes õpilase põli.
Nüüd vaja minna elukooli,
et teadmised saaksid tuleproovi.
End eksamiteks kokku võtta,
ja määramiseks seada ritta.
Töö komisjon see oli vali,
töökohad meile paika pani.
Oli mitmeid emotsioone,
ei arvestatud meie soove.
Abielu siiski suutis,
töökoha mehe järgi muutis.
Lõpuks lahendused leiti,
rõõm hirmud oma rüppe peitis.
Siis lõpuaktuseks end seada
Hippokratese vannet tuli teada.
Direktor aulas kõnet pidas,
parteid ja valitsust ta tänas,
meid ta manitses ja kiitis,
tööellu sõbralikult saatis.
Diplomid siis kätte anti,
lillesülemid meil kanti.
Õppejõudki haiglast tulid,
meid nad soojalt õnnitlesid.
Ansambel koolielust laulis,
meloodiad nii nukrad, kaunid.
Kuulasime rõõmsal meelel,
tänuõnad kõigil keelel.
Diplom värisevas pihus,
suurest õnnest nutta tihuks.
Koolimaja nõnda armas,
lahkuminek tegi kurvaks.
Pea lubasime kokku saada,
tööst ja perest juttu aada,
et kooliaeg ei ununeks
ega sõprussuhted puruneks.

*Täna tervishariduse keskuse juhatajat
Silja Mets-Oja inspireeriva ja toetava
tagasiside ning asjalike ettepanekute
eest.*

*Suur tänu keeleteoimetajale, elukestva
õppe keskuse juhatajale Siret Piirsalule.*

Tallinna Meditsiinikoolis olen ametis 1981. aastast, alguses velskrite ja ämmaemandate osakonna juhatajana ning hiljem õpetaja-metoodikuna. Töötades koolis olin tegev ka erialasel tööl. 1990. aastate lõpus osalesin Tallinna Meditsiinikoolis EL-i direktiividele ja rakenduskõrgharidusele suunatud õppekavade koostamise töörühmas ning 2001. aastal kaitsesin Tallinna Pedagoogikaülikoolis (Tallinna Ülikool) ämmaemanda õppekava arendamise teemal pedagoogikamagistri kraadi. Praegu töötan Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis õppejõud-lektori ametikohal.

Töötades ämmaemandana ja hiljem naistearstina ning reisides paljudes riikides on olnud võimalus kohtuda huvitavate inimestega kogedes nende eripäraseid maailmapilte, mis on äratanud huvi loometöö vastu ning n-ö sundinud sulge haarama. Seega sahtlisse on varemgi mõningaid kirjatöid hoiule laekunud. Meeldiv ülesanne oli sünnitusabi õpiku koostamine, mis on elektrooniliselt kättesaadav.

Minu uurimistööde ja üliõpilaste juhendamisel valdkonnad on terviseuuringud, sh rasedate kogemused ja arusaamad suitsetamisest, emadus eri kultuurides, simulatsioonõppe rakendamine õppetöös jms. Osalen ülekõrgkoolilises projektis „Sinu käed päästavad elu”.

Urve Kaasik-Aaslav MD MA

TALLINNA
TERVISHOIU
KÕRGKOOI